

Hadithi

Kutoka kwa Abu Hurayra, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, amesema: Amesema Mtume wa Mwenyezi Mungu rehma na amani zimshukie.

1

“Atakayekuwa na dhulma kwa ndugu yake, heshima yake au kitu chochote kile, basi na amrudishie hayo leo kabla ya siku ambayo haitakubaliwa dinari wala dirham.

2

Akiwa na kheri itachukuliwa kutoka kwake kwa kiasi cha dhulma yake, na ikiwa hana amali njema itachukuliwa baadhi ya maovu ya aliyeifanyiwa dhulma na kubebeshwa”.⁽¹⁾

1 Imepokewa na Al-Bukhari (2449).

Ayah

Amesema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

﴿Na iogopeni Siku ambayo mtu hatomfaa mtu kwa lolote, wala hayatakubaliwa kwake maombezi, wala hakitapokewa kikomboleo kwake; wala hawatanusuriwa.﴾ [Al-Baqara: 48].

﴿Wala msiliane mali zenu kwa baat'ili na kuzipeleka kwa mahakimu ili mpate kula sehemu ya mali ya watu kwa dhambi, na hali mnajua.﴾ [Al-Baqara: 188].

﴿Wala usidhani Mwenyezi Mungu ameghafiliika na wanayoyafanya madhaalimu. Hakika Yeye anawaakhirisha tu mpaka siku yatapokodoka macho yao.﴾ [Ibrahim: 42].

Msimulizi

Ni: Abd al-Rahman bin Sakhr al-Dawsi, al-Azdi, al-Yamani, maarufu kwa lakabu yake, na hili jina ndio maarufu zaidi kuliko yote yaliyosemwa kuhusu jina lake na jina la baba yake. Alisilimu katika mwaka wa vita vya Khaybar, na akavishuhudia pamoja na Mtume rehma na Amani zimshukie, kisha akashikamana naye na akadumu humo, kwa kutaka elimu, mmoja wa masahaba waliohifadhi sana, alikuwa mtawala wa Bahrain kwa kipindi cha ukhalifa wa Omar Ibn Al-Khattab, Mwenyezi Mungu awe radhi naye, kisha akauacha utawala. Alifariki Madina katika mwaka wa (58 AH)⁽¹⁾

Muhtasari

Ni lazima mtu arudishe mali za dhulma kwa wa-naostahiki, na awaombe msamaha waliowadhulumu, kabla ya kuadhibiwa kwa matendo mema na mabaya.

1 Tazama ufafanuzi wake katika: “Ma’rifat al-Sahaba” cha Abi Nu’aym (4/ 1846), “Al-Istifa’ fi Ma’rifat al-Ashab” cha Ibn Abd al-Barr (4/1770), “Asad al-Ghaba” cha Ibn al-Athir (3/357), “Al-Isaba fi Tamayoz al-Sahaba” cha Ibn Hajar Al-Asqalani (4/ 267).

Ufahamu

Mtume, Rehema na Amani zimshukie, anahimiza kufanya haraka kutubia na kurudisha kila kitu cha dhulma kwa watu wake. Yeyote mwenye kitu alichokichukua kwa ndugu yake Mwislamu kwa dhulma, ikiwa ni heshima yake, kama vile matusi, kusengenyana, kuteta, na mfano wa hayo, au kitu chengine kama kula pesa zake, kupora haki zake, kumpiga, na kadhalika, ni lazima ajivue na dhulma hiyo kabla ya Siku ya Kiyama, wakati ambao pesa haitakuwa na manufaa, na haitawezekana kuzirudisha wakati huo. Na kujivua ni kurudisha yote yaliyochukuliwa kwa njia ya dhulma kwa watu wake, na kuwaomba msamaha na kutaka faraja kutoka kwao.

2

Iwapo mja hatajivua na dhulma yake hapa duniani, malipo yanatokana na matendo mema na mabaya. Kwa hivyo inachukuliwa kutoka kwa wema wa dhalimu ikiwa ana amali njema, na kupewa waliodhulumiwa. Na ikiwa hana mema, basi huchukuliwa baadhi ya maovu ya aliyedhulumiwa na kutupwa kwa dhalimu, kwa kauli yake Mtume amani iwe juu yake: “Mnamjua ni mtu gani aliyefilisika?” Wakasema: Aliyefilisika miongoni mwetu ni yule asiye na fedha wala mali. akasema Mtume: “Waliofilisika katika Ummah wangu watakuja Siku ya Kiyama wakiwa na Sala, Saumu, Zaka, na atakuja mtu akiwa amemtukana mtu huyu. Na akamsingizia huyu, akala pesa ya huyu, na kumwaga damu ya huyu, akampiga huyu, hapo sasa huyu atapewa kutoka kwenye wema wake, na yule kutoka kwenye wema wake. Ikiwa matendo yake mema yatakwisha kabla ya deni lake kuisha, basi baadhi ya dhambi zao zitaondolewa, halafu atabebeshwa madhambi hayo, kisha atatupwa motoni”.⁽¹⁾

1 Imepokewa na Muslim (2581).

Mafunzo

1

Jiepushe na mali, damu, na heshima za watu; Mwenyezi Mungu huharakisha adhabu ya madhalimu. Amesema Mtume rehema na amani ziwe juu yake: “Hakuna dhambi ambayo Mwenyezi Mungu Mtukufu anastahiki zaidi kuharakisha adhabu ya mwenye kuitenda duniani, pamoja na aliyowekewa Akhera, kama kuteka watu na kuchukua mali zao na kuvunja udugu”⁽¹⁾

2

Ikiwa Mwenyezi Mungu, aliyetakasika, Mwenye ufalme wa kudumu, ambaye mbingu na ardhi zimo mkononi mwake, anajiharamishia dhulma na anasema: “Enyi waja wangu! Nimejiharamishia Dhulma na nimekuharamishieni, baina yenu. Basi msidhulumiane.”⁽²⁾, Vipi kuhusu mja dhaifu asiyekengeuka kutoka katika amri ya Mwenyezi Mungu Mtukufu?

3

Chukua hatua ya kutatua kero za watu kabla ya kujuta na sio wakati utakaofaa majuto.

4

Toba inatakiwa ili kurudisha manung'uniko kwa walioteseka na kujitenga nao, basi hakikisha kwamba toba yako inakubaliwa.

5

Ogopa dua ya waliodhulumiwa; Kwani hujibiwa na hufunguliwa milango ya mbinguni. Mtume, amani iwe juu yake, amesema: “Na ogopa dua ya aliyedhulumiwa; Kwa maana hakuna pazia kati yake na Mwenyezi Mungu”⁽³⁾.

6

Jihadhari na dhulma; Mtume rehema na Amani zimshukie, amesema: “Jihadhari na dhulma; Udhalimu utakuwa giza Siku ya Kiyama.”⁽⁴⁾

7

Zihifadhi amali zako njema ulizozipata kwa taabu na kuzisimamisha mikononi mwa Mwenyezi Mungu, ili mtu aliyedhulumiwa au uliyemsema vibaya akuondolee.

8

Iwapo unachelea kufilisika duniani, basi kufilisika huko Akhera ni kugumu zaidi na kubaya zaidi.

9

Fikiria kuwa unabeba mizigo ambayo hukuiweka, lakini imewekwa juu yako kama malipo ya neno ulilosema dhidi ya ndugu yako.

10

Harakisha kusuluhisha malalamiko kabla ya kulazimishwa kulipiza kisasi kwa matendo mema na mabaya, si kwa pesa na heshima.

1 Imepokewa na Abu Daawud (4902), Ibn Majah (4211), na Al-Tirmidhiy (2511).

2 Imepokewa na Muslim (2577).

3 Imepokewa na Al-Bukhari (1496) na Muslim (19).

4 Imepokewa na Muslim (2578).

Amesema mshairi:

Na miongoni mwa watu, wapo waliozoea kudhulumu = na kujipatia udhuru wa kufanya hivyo

kathubutu kula haramu na kudai = kwamba ana sababu yake ya kufanya hivyo

Ewe unayekula mali ya haramu, tueleze = ni kitabu gani kichohalalisha mnachokula?

Je, hujui kwamba Mwenyezi Mungu anajua yaliyotokea = na siku ya kiyama atahukumu kati ya waja

Wengine walisema:

Usidhulumu hata ukiwa na uwezo wa kudhulumu = dhuluma, mwisho wake ni majuto

Macho yako yanalala huku mnyonge akiwa macho = akikuombea mabaya na jicho la mola halilali.

